

Vasile Netea
PUBLICISTICĂ I

VASILE NETEA

PUBLICISTICĂ
I

Scrieri din tinerețe
1928-1940

Ediție îngrijită, selecție și prefață:
Dimitrie POPTĂMAȘ

Postfață: Gelu NETEA

Fundația Culturală „Vasile Netea”
Târgu-Mureș
2014

Lucrare editată sub auspiciile Fundației Culturale
„Vasile Netea”
Președinte: Dimitrie POPTĂMAȘ

Târgu-Mureș ♦ România

Netea, Vasile, Publicistică. [Vol.] I. Scrieri din tinerețe.
1928-1940 / Ediție îngrijită, selecție și prefață: Dimitrie
Poptămaș; Postfață: Gelu Netea. – Târgu-Mureș: Fundația
Culturală „Vasile Netea”, 2014 – 386 p.

Poptămaș, Dimitrie – editor, prefațator
Netea, Gelu – postfață

821.135.1-92

821.135.1-94

ISBN 973-99705-7-5

Coperta: Alexandru Tcaciuc

Lectori: Dorin BORDA și Petre CURTICĂPEAN

Toate drepturile rezervate

Copyright © Gelu Netea & Fundația Culturală „Vasile Netea”

Format 16/61 x 86, coli tipo 12

Culegere și tehnoredactare: Alexandru Tcaciuc

Tiparul executat la S.C. INTERMEDIA GROUP S.A.

Târgu-Mureș, str. Cuza Vodă nr. 57

Prefață

În repetate rânduri am făcut referire la pluridisciplinaritatea operei lui Vasile Netea. A sosit momentul pentru a-i aprecia acum fără patimă ori părtinire, unul dintre domeniile cele mai prolifică care l-au consacrat ca publicist, activitate care mai confirmă odată formația sa și spiritul enciclopedic dobândite încă din anii tinereți, în școlile preuniversitare românești, prima opțiune a sa fiind aceea de învățător, Târgu-Mureșul oferindu-i instituția educativă, dascăli străluciți și mediu cultural de excepție. La absolvirea Școlii Normale (1930-1931), Vasile Netea se înscrie în rândurile educatorilor având ca precedente publicistice debutul poetic la vârsta fragedă a elevului din clasa a III-a, apoi articolele despre scriitori apărute în revista „Astra”, inițierea și publicarea împreună cu colegii săi a unei reviste a elevilor de la Școala Normală intitulată „Avântul” (1928), o surpriză pentru profesorii săi, ceea ce a cauzat neplăceri reciproce, ca și colaborările la ziarului „Patria” din Cluj, la „Actualitatea” (1928-1929), o revistă pentru apărarea drepturilor cetățenești și naționale care apărea la Târgu-Mureș. Sigur și stăpân pe puterile sale intelectuale, încurajat de unii profesori cu care se confrunța în publicistica locală, între care remarcăm cuvintele profesorului său dr. Nicolae Crețu, care scria despre elevul și mai tânărul ziarist că *„aș vrea să-l văd nu numai prin prisma de critic îndreptățit al stărilor de lucruri, dar și de element constructiv, căci nu-i lipsesc nici cultura și nici înzestrările superioare sufletești”*, erau garanția mării deschideri în publicistică. Prezența sa este resimțită, predominantă în toate publicațiile locale importante, de lungă sau, mai scurtă durată ale deceniului al patrulea a secolului trecut, care dădeau impresia unui oraș cu o cultură și viață politică românească distinsă și dinamică.

Când fac referire la publicistică mă gândesc în general la activitatea gazetărească. Aceasta ar putea să pară minoră față de lucrările capitale ale unui condeier cu certe lucrări de diferite dimensiuni abordând în principal probleme de istorie și filologie, și

nu în ultimul rând, aspecte ale vieții social-politice, culturale și științifice. Nu trebuie să uităm că în multe cazuri din activitatea publicistică s-au născut cărțile nemuritoare ale unor autori. La baza volumului de studii și eseuri istorice și literare „De la Petru Maior la Octavian Goga”, premiat de Academia Română, au stat începuturile de profiluri publicate împreună cu doctorul Eugen Nicoară în revista „Progres și cultură”, în cazul lui Petru Maior, Constantin Romanu-Vivu, iar mai apoi Ion Pop-Reteganul, Gheorghe Bogdan-Duică, George Coșbuc, Șt. O. Iosif și în final Octavian Goga. Bineînțeles, în lucrarea sa ele apar sub formă de studii cu valoare științifico-literară, aparat științific, într-o formă academică, în care se derulează un secol de frământări ale românilor ardeleni de la apariția Istoriei lui Petru Maior și până la apariția volumului de Poezii ale lui Octavian Goga, premergătoare Marii Uniri. De la cel care „*luminase trecutul și aprinsese conștiința națională*” și până la cel care „*a dat glas durerilor neamului, a deschis zări albe viitorului românesc*” de la „*începutul luminei*” la „*biruința și strălucirea ei*”.

Acest întâi volum de publicistică însumează scrierile din tinerețe, colaborările la periodicele dintre anii 1928-1940. Am trecut peste activitatea publicistică din anii de școală cu o singură excepție, un articol apărut în „Actualitatea” din 1928, mai mult pentru a lărgi extremele anilor de publicistică. Avea pe atunci 16 ani. Articolul „Antologii românești” este unul îndrăzneț. Bun cunoscător al situației la zi a stării literaturii române sub forma unor antologii, Vasile Netea nu are rezerve atunci când face referiri la limitele lor. Cu adevărat, afirmarea în domeniul publicisticii începe odată cu colaborările la „Gazeta Mureșului”, o foaie săptămânală pentru răspândirea culturii în popor, care a apărut între anii 1931-1938. Redactorul ei era profesorul Mihai Demetrescu, autorul cărții „*Târgu-Mureșul, un oraș demn de văzut*”, pentru care fostul său elev avea mult respect. Vasile Netea colabora cu articole la rubricile: *Conferințele „Tinerimii”*, *Mureșul cultural* și *De la noi din popor*. O rodnică activitate publicistică o desfășoară în paginile gazetei „Credința”, publicație culturală economică și socială de sub conducerea lui Em. I Cocoș, din care au apărut în 1933 doar nouă numere. Anii cei mai rodnici i-a înregistrat la revista „Progres și cultură”, 1933-1937, Revistă a Asociației Învățătorilor Români din

județul Mureș, care începând cu numărul al doilea apare cu subtitlul „Revistă pedagogică – socială - literară”.

Implicarea în politică, ca președinte al tineretului liberal, îl va angaja la gazeta bilunară, iar apoi săptămânală „Glasul Mureșului” (1934-1940), Organ al Partidului Național Liberal din județul Mureș. Redactor era Maximilian Costin, iar din 1935 apare sub direcția primarului liberal dr. Emil Dandea. Odată cu desființarea partidelor politice, măsură luată de Regele Carol al II-lea, subtitlul se va schimba în „Gazetă românească de îndrumare națională, economică și culturală”. În afară de aceste publicații, Vasile Netea va colabora la aproape toate publicațiile locale care includ în paginile lor probleme de istorie și cultură. Între acestea menționăm: „Glasul Șomerilor” (1933), Revistă socială lunară pentru combaterea lipsei de lucru, din care a apărut un singur număr; „România Mare”, un manifest antirevizionist pentru ziua de 1 Decembrie 1935; „Jar și slovă” (1937) și Clipa...(1936-1937),reviste literare inițiate și conduse de Vasile Netea; „Revista Școlii Normale de învățători” (1938-1940) și Renașterea Mureșului (1939). ori la altele naționale cum au fost „Transilvania”, „Neamul românesc pentru popor”, pentru care este corespondent al județului, „Cuget clar”, „Țara nouă” și altele.

Am structurat volumul de față în patru părți distincte: prima înregistrează „Publicistica” (în general), care este și cea mai cuprinzătoare, căreia îi urmează un grupaj de articole „Politice”ca parte distinctă determinate de preocupările sale publicistice în acest sens. Am creat un grupaj pentru articolele „Literare”, iar în încheiere am atașat câteva „Cronici” ale unor cărți, mai puține la număr.

Pe baza unor aprecieri sumare încerc să precizez câteva domenii prioritare la care se referă publicistica sa. A manifestat un viu interes pentru personalitățile istorice și literare, pornind de la cele locale și până la cele naționale, cu certe implicații și contribuții duse până la sacrificiu la formarea națiunii române, a statului național modern și a emancipării cetățenilor săi. După cum însuși afirma în ale sale însemnări ocazionale, la numai 27 de ani își dorea o carte mare care să fie intitulată „Pioni ardeleni în istoria și cultura românească” sau „Flăcări ardeleni în vâlvătaia neamului românesc”. Visa să răsară din el „un scriitor de vieți înalte, de oameni mari”, așa

cum au fost Emil Ludwig, Andre Maurois sau Ștefan Zweig. Începuturile erau promițătoare dacă avem, în vedere publicistica sa din primii ani, iar mărturie a împlinirilor cărțile de mai târziu: *George Barițiu – Viața și activitatea sa*, masiva monografie C. A. Rosetti, cele privitoare la Nicolae Titulescu, Nicolae Iorga, Take Ionescu ori *August Treboniu-Laurean – Viața și activitatea*, lucrare scrisă în colaborare cu Ilie Popescu-Teiușan. Cele publicate în „Progres și cultură” au fost adunate într-o plachetă intitulată „Figuri Mureșene”, care de fapt reprezintă și debutul editorial, rod al colaborării cu dr. Eugen Nicoară. Apariția gazetei „Credința” îi prilejuiește un articol programatic, sugestiv intitulat „Din prag”, în care face abstracție de angajarea într-un partid. „*Suntem tineri – scria Vasile Netea, avea 21 de ani – Luptăm pentru promovarea unui spirit nou în viața publică, spirit capabil de regenerare, de fapte rodnice și de mândrie națională. Certificatul nostru de existență este munca, titlul nostru de noblețe va fi fapta, iar mândria noastră va fi gândul nou și acțiunea nouă. Îndrăzneți în cele bine chibzuite, muncitori în cele trebuitoare, ne vom afirma credințele cu curaj, slujind adevărul și năzuința. Suntem convingși de un optimism profund, crezând cu tărie într-o viață mai luminoasă mai bună și mai cinstită, vom lupta cu îndârjire pentru realizarea ei, convingși fiind că numai în ea stă fericirea neamului*”. Acestea erau convingerile tânărului învățător care pornea pe drumul vieții, ridicat dintr-o familie de săteni harnici care i-au oferit o educație sănătoasă continuată în școală cu care se reîntoarce la obârșii. Cu aceste gânduri frumoase și utile, care urmau să fie sădite în rândul elevilor și adulților, își inaugurează nobila profesie de apostol și luminător al neamului său. Nu era singur. Acelorași scopuri trebuia să răspundă Asociația pentru Literatura și Cultura Poporului Român din Transilvania (ASTRA), în care era implicat cu toate puterile intelectuale alături de ceilalți intelectuali ai orașelor și satelor noastre. Săptămânal vocația sa oratorică se făcea auzită în localitățile rurale, cultivând lumină din lumina sa. Este o activitate stăruitoare a cărei importanță face obiectul multor articole, inserate în presa cotidiană. Pune mare accent pe lectură, instituirea de biblioteci publice ori personale, organizarea de expoziții, școli țărănești, case culturale etc.

Publicistica de tinerețe, a lui Vasile Netea se înscrie într-o

adevărată cronică culturală a anilor deceniului al IV-lea pe această vale a Mureșului. Multe din relatări privesc marcarea prin activități specifice a unor evenimente care fac referire la istoria poporului român și a oamenilor săi de valoare. Să nu uităm că acest deceniu este premergător Marii Conflagrații Mondiale. Se întetesc activitățile pentru o nouă ordine mondială, România fiind amenințată cu revizuirea granițelor. Publicistul Vasile Netea se înrolează prin scrierile sale, în adunările sătești și prin atitudine în generația antirevizionistă.

În spiritul credinței străbune nu uită niciodată marcarea principalelor sărbători creștinești, Învierea și Nașterea Domnului, cu editoriale în care se îmbină într-un mod fericit importanța acestora cu tradițiile și obiceiurile românești. Alte articole privesc viața și activitatea unor clerici și ierarhi ai bisericii, sfințiri de lăcașuri de cult, troițe. Practic am putea spune că ziaristului nu i-a scăpat nimic din tot ce înseamnă valoare și educație, proces continuu cu certe implicații în evoluția societății românești interbelice.

Publicistica politică reflectă una din năzuințele lui Vasile Netea, aceea a realizării sale ca om politic. La numai 25 de ani este ales președinte al Partidului Național Liberal. La alegerile de la sfârșitul anului 1937 miza pe un post de consilier orășenesc, care să îi deschidă apoi calea spre a candida pe un post de deputat. Cum partidul său nu a întrunit numărul necesar de voturi, imposibilitatea constituirii unui guvern, Carol al II-lea își consolidează puterea prin dizolvarea instituțiilor sistemului parlamentar, abolește Constituția, dizolvă partidele politice preluând întreaga putere în mâinile sale. Fără a renunța la partidul său va încerca să se integreze în Frontul Renașterii Naționale și a politicii acestuia, colaborând la cele două numere ale publicației „Renașterea Mureșului”, condusă de dr. Eugen Nicoară cu două articole care nu au nimic comun cu programul său, făcând referiri la Gheorghe Bogdan-Duică. Articolele sale politice apărute până la suprimarea partidului se referă la rezultatele obținute de P. N. L. în anii de guvernare 1934-1937, nu lipsesc nici confruntările de idei cu Partidul Național Liberal cel mai activ în această zonă a Mureșului, articole programatice pentru tineret, conferințele tineretului. Din „Apelul către tineretul liberal din județul Mureș” am reținut îndemnul pentru aceștia: „*Munciiți, fără a*

aștepta nici o răsplată, pentru ridicarea satelor românești, pentru luminarea țărănimii române, pentru crearea de așezăminte și instituții menite să cultive și să întărească virtuțile neamului românesc, și pentru a-l îndruma pe calea muncii, a cinstei și a culturii”. Nu sunt omise din tematică nici realizările obținute pe plan economic și edilitar în zona Mureșului de Sus.

Puține la număr, analizele literare asupra operelor câtorva scriitori dovedesc erudiția sa de filolog cu reale și pertinente posibilități interpretative. Trei dintre ele sun comemorative, prilejuite de împlinirea a douăzeci de ani de la moartea poezilor Panait Cerna, Șt. O. Iosif și a scriitorului Ilarie Chendi, trei destine nefericite ale scrisului românesc. În altele două articole sunt elogiați doi mari poeți români ardeleni: George Coșbuc și Octavian Goga. Nu este omisă nici Carmen Sylva, poetă, prima regină a României. Corespunzător formației sale de învățător, în a căror preocupare intră și culegerea nestematelor populare, închină trei profiluri folclorice învățătorilor Ion Pop-Reteganul, C. Rădulescu- Codin și Mihail Lupescu, care le cuprinde în cele din urmă într-o carte.

Într-un capitol separat am cuprins cronicile la apariția editorială a unor cărți, în cea mai mare parte de poezii contemporane. Ele reprezintă un început de cronicar literar, activitate care îl va preocupa mai mult în anii următori.

După aceeași structură intenționăm să elaborăm încă două volume de publicistică II, care va cuprinde publicistica din anii de refugiu (1940-1944), și III, publicistica anilor de maturitate și împlinire intelectuală 1944 și până în ultimele zile ale vieții sale. Considerăm că restituirea în cele trei volume de publicistică a scrierilor sale, activitate pe care Fundația Culturală „Vasile Netea” și-o asumă acum să se îplinească nu peste mult timp, deschid noi orizonturi în mai buna cunoaștere a vieții și activității istoricului și omului de cultură, precum și editării „Operei Omnia”.

Este cel mai frumos dar pe care îl putem oferi cititorilor noștri acum când se împlinesc 25 de ani de la trecerea sa la cele eterne.

Dimitrie Poptămaș

PUBLICISTICĂ

Antologiile românești

Încetul cu încetul, golurile noastre culturale se astupă. Începem să pășim pe drum rodnic și bun. Încurcatele drumuri ale culturii noastre, încep a se limpezi. Acolo unde se muncise puțin, se muncește mai mult și mai temeinic. Duceam lipsa unor antologii ale literaturii noastre. Acum le avem. D-l Ion Clopoțel alcătuiuse acum câțiva ani o antologie a literaturii române, de la primele începuturi, până în pragul războiului. Lucrarea d-lui Clopoțel, mai mult de cât o antologie, era un fel de istorie literară. D-sa nu numai cu prezenta, dar chiar judeca pe scriitorii. Și judecățile d-sale erau temeinice și clare. Lui Aron Cotruș, pe atunci la primul volum, i-a prezis un loc strălucit în arena literaturii, și poetul Cotruș îl are. Dar antologia d-lui Clopoțel se oprea la 1918. Mulți din scriitorii de frunte azi lipsesc, pentru că nu-și adunaseră operele în volum. De pildă, Liviu Rebreanu și Lucian Blaga. D-l Ion Clopoțel luat apoi de alte griji, n-a mai avut timp să mai continue antologia. Dar timpul scoate la iveală alte ideologii. Poetul Ion Pillat alcătuieste o antologie a „toamnei” și ajutat de Eman. Cerbu una a „dragostei.” A mai apărut apoi o antologie „marina”. Dar aceste antologii erau alcătuite numai din poezii. Ne lipsea antologia prozei. Doi tineri scriitorii, domnii Liviu Marian și N. Dunăreanu, ne-au oferit-o și pe aceasta. În „prozatorii noștri” cei doi alcătuitoari au cules cu multă îngrijire mărgăritarele prozei noastre. Dar toate aceste antologii aveau un caracter necomplet. Le lipsea chiar și obiectivitatea. Erau niște încercări laudabile și atâta tot. Se aștepta antologia care să fie o adevărată selecționare a literaturii române. În 1925, d-nii Ion Pillat și Perpessicius alcătuiesc o „antologie a poezilor de azi”, în două volume. Primul volum a apărut atunci cuprinzând 35 de poeți de „azi”. D-nii Pillat și Perpessicius au înțeles rostul unei antologii, de a fi un jurnal de înregistrare al valorilor artistice create de scriitorii noștri. Fiecare scriitor e prezentat publicului cu biografia și bibliografia completă. Aceste biografii, foarte scurte de altfel, erau însoțite de caricaturile scriitorilor. Bucățile literare alese cu multă

îngrijire și simț estetic erau cele mai reprezentative ale scriitorilor.

Această antologie concepută pe baze foarte largi, a făcut loc în paginile ei și câtorva scriitori mai tineri. N-a fost ignorată nici o școală și nici un cenaclu literar. Autorii au făcut o antologie a poeziei de azi, cu care ne putem mândri. Acum câteva zile a apărut al doilea volum, continuând mai departe seria poeziilor de azi, cuprinzând alți 35 de poeți. Dar d-l Pillat socotind că e nevoie și de o antologie a poeziilor tineri, care n-au putut intra în cele două volume, a început împreună cu Alexandru Bădăuță să lucreze la o „antologie a poeziilor tineri”. Cu acest ultim volum vom avea apoi o antologie completă a literaturii române.

*Actualitatea, I, nr. 3, 25 decembrie 1928, pag. 2.
Semnat Victor Lucrețiu*

Gazeta „Actualitatea”

Șomajul muncitorilor manuali

Miopia și surzenia tembelului nostru politicianism (cuvânt care nu are nimic comun cu politica, pe care o compromite) a cauzat tăriei acesteia mai mult zbugium și mai multă suferință decât cel mai năpraznic uragan. Dacă politica înseamnă forța mintală care îmbrățișează într-o largă viziune noianul celor mai dificile probleme, dacă înseamnă știința pregătirii pentru aceste relații, realități și eventual înlăturarea lor: politicianismul înseamnă, desigur, căpățuire imediată, desfrâu, demagogie, arivism lipsit de scrupule, și ceea ce e mai îngrozitor, o incapacitate cumplită în a nu prevedea, a nu pricepe și a nu ști niciodată nimic. Și la noi din nenorocire s-a făcut mai mult politicianism decât politică. Cei câțiva bărbați, într-adevăr politici, care au creat așezământul pe care într-un termen generic îl numim Statul Român, se pot număra pe degete, în timp ce haita de politicieni sunt mulți ca termitelile care scufundă chiar și uriașele corăbii. E soarta pe care ei o pregătesc țării românești.

Defectele monstroaselor opere le trăim și simțim cu toții. Nu există ramură de activitate socială, care să nu fie viciată și infectată adânc de microbul distrugător. Actuala organizare socială trosnește din încheieturi: altarele se dărâmă, idolii se prăbușesc iar politicienii noștri discută nepăsători conținutul searbăd al unor formule abstracte și inutile. Discută izolați într-o superbă neștiință de năpraznicile realități care agită și scurmă adânc viața românească, incapabili de a se încadra în linia unei activități într-adevăr constructive și utile. Sunt câțiva ani de când echilibrul moral și social al acestei nații a fost făcut, iar în locul unei cumpănite și pregătite evoluții, s-a instalat pendulul săltăreț al unor directive echivoce, profund dăunătoare vieții noastre naționale și de-a dreptul primejdioase pentru viața de stat. Pietriul prăbușirilor se rostogolește năvalnic, fără a întâlni nicăieri forța creatoare care să-l oprească, și să-i schimbe destinul. Conducătorii discută în timp ce plăgile ard și înveninează groaznic trupul bieteii noastre nații. Una din cele mai înveninoase, mai dureroase, și mai primejdioase, plăgi sociale este șomajul. Oameni

fără lucru, înnebuniți de foame și de mizerie, înspăimântați de cruntul destin pe care-l trăiesc, se agită și scurmă în interiorul iasmelor pestilențiale, răbdând și apărând. O realitate dureroasă în care se frământă majoritatea statelor europene, este tot să ia măsuri menite să-l împruțineze, dacă nu chiar să-l nimicească, să caute soluții tămăduitoare și mângâietoare pentru sărmana masă înfometată. Numai politicianismul român încă nu s-a sesizat și n-a ieșit din bestiala lui pasivitate. Politicianismul nostru crede încă că șomajul este o poveste importantă de aiurea, cu o puțință de existență, sau ca o modă literară. Numai așa putem explica tembelismul comisiei Senatului, întrunită în luna octombrie, pentru a discuta problema unei ipotetice ajutorări ai șomerilor. Discuțiile ținute cu acea ocazie, sunt o dovadă de mioapă mentalitate pe care o afirmă conducătorii noștri. Cum, adică până la urechile conducătorilor țării n-a pătruns încă îngrozitorul urlat al celor flămânzi?

Înspăimântătoarea lor tragedie încă nu i-a cutremurat? Ne însărcinăm să le-o facem cunoscută. Lupta noastră va fi grea, fiindcă ne lipsesc statisticile și izvoarele precise de informații.

Guvernul nici măcar atât nu a făcut, să afle numărul șomerilor din țară. Se face o politică de struț căutând că prin tăcere se rezolvă o problemă. Rostul gazetei noastre este tocmai aceasta. Ne vom face o obligație de a fi totdeauna precis informați.

Totodată credem că a sosit ceasul pentru rezolvarea șomajului. În Germania șomajul e o problemă de stat, o problemă pe care partidele o agită și pentru care au propus soluții, iar la noi șomajului nu i se dă nici o atenție din partea statului.

Aceasta se poate vedea clar din sumele cheltuite pentru șomerii, de câteva orașe:

Satu Mare, în iarna 1931-1932, a susținut 2000 de șomerii, pentru care a cheltuit 715.050 lei, dintre care statul n-a contribuit decât cu 150.000 lei; Clujul, în același timp, a cheltuit pentru sumedenia de șomerii ce adăpostește, 2.500.000 dintre care statul n-a dat nici un ban.

Tot la Cluj, „Asociația muncitorilor grafici” a cheltuit din fondurile ei proprii 5.000.000 pentru șomerii tipografii. Timișoara a întreținut 3191 de familii, a căror membri alcătuiesc cifra de 7056.

Pentru toți acești șomeri statul n-a contribuit decât cu suma de 400 mii lei.

La Târgu-Mureș, s-au susținut 1.600 de șomeri, din venitul timbrului pus pe biletele de cinematograf și din contribuții benevole. Prin urmare vedem din aceste orașe fruntașe, puținul interes pe care statul l-a arătat problemei șomajului.

Nepăsare și nepăsare pe toată linia. La 13 februarie 1932, J. Flueraș cerea în cameră 100.000.000 lei ajutor pentru șomeri. Domnul Iorga, șeful guvernului de atunci, îi răspunde că n-are fonduri. Abia a făcut o vagă de profesii cu niște fonduri de la Președenția Consiliului. Pentru același scop Germania, sau mai bine cităm pe Franța după care imităm toate, distribuia comunelor care au cotractat lucrările efectuate de șomeri suma de 200.000.000 franci, ceea ce face în lei 1.000.000.000. Revenind la Germania, aflăm că în septembrie 1932 a investit în lucrări făcute de șomeri, 280.000.000 mărci ceea ce face în lei 15.200.000.000. Acestea sunt sumele cheltuite de cele două țări, pentru lucrări executate de șomeri. Șomerii noștri nu cer nici ei altceva decât să lucreze.

Să li se dea de lucru: într-o țară în care șoselele se întind în halul în care le cunoaștem, în care malurile râurilor nu sunt zăgăzuite pricinuind o mulțime de inundații care costă o sumedenie de bani; într-o țară în care o mulțime de școli sălășluiesc în cocioabe; care duce lipsă de atâtea așezăminte necesare; într-o țară în care industria atât de necesară e o iluzie; într-o țară căreia îi lipsesc atâtea, se poate să nu fie de lucru? Noi nu credem. Afirmăm contrariul. Dar afirmăm și aceea că nu este înțelegere, voință și inimă. Politicienii noștri nu știu să facă politică! Vom reveni mereu și vom face să se audă „Glasul Șomerilor”.

Glasul Șomerilor, I, nr. 1, 25 ianuarie 1933, pag. 3-5.

POLITICE

După un an de guvernare național-liberală
în județul Mureș.
Realizările d-lui prefect Francisc Porubschi

Împlinindu-se în aceste zile un an de când Partidul Național Liberal a fost chemat la conducerea țării, ne-am prezentat Domnului Francisc Porubschi, prefectul județului nostru, rugându-l să ne înfățișeze, pentru cititorii ziarului nostru, năzuințele și realizările unui an de activitate prefectorială.

D-sa, cu amabilitatea-i cunoscută, a binevoit a ne pune la dispoziție toate datele și toate însemnările necesare unei reale și obiective expuneri a activității acestui an, bogat în realizări din cele mai importante din punct de vedere social, economic, cultural, administrativ.

Iată cum expune d-l prefect intențiile și rezultatele activității sale:

„După preluarea administrației județului Mureș, fixându-mi un program de activitate după necesitățile care erau mai arzătoare și pe care le știam deja de mai înainte, am acționat imediat în următoarele direcții:

1. *Terminarea edificărilor de școli care erau de ani de zile în roșu.*
2. *Aducerea în bună stare a căilor de comunicație și edificări de noi șosele absolut necesare județului.*
3. *Prevederea locuitorilor cu porumb de hrană și semințe.*
4. *Desecări de mlaștini pentru a reda culturii pământuri întinse și mănoase, precum și pentru a salva populația de malarie”.*

Conduc în primul rând de grija acestor îmbunătățiri, pe care le credeam absolut necesare, am acționat cu bune rezultate, având și sprijinul locuitorilor pe care am ținut să-i pregătesc prin organele și serviciile în subordine, în așa fel încât într-o campanie de permanentă activitate, timp de 11 luni, n-a trebuit să mă servesc de nici o forță publică pe care mi-o asigura legea.

Paralel cu această activitate am ținut ca nici celelalte ramuri de îmbunătățiri să nu lăncezească, ba dimpotrivă, s-a putut vedea în acest an o febrilă muncă în toate direcțiile de ordin agricol, silvic, zootehnic, pomicultură etc., etc. Numirile și cifrele de mai jos confirmă întrutotul cele spuse de d-l prefect Francisc Porubschi.

De la 1 noiembrie 1933, până azi, s-au terminat edificarea și transformările radicale ale următoarelor școli primare de stat din comunele:

Glodeni 2 săli, Deda 4 săli și locuință, Crăciunești 1 sală, Bolintineni 1 sală, Sântandrei 1 sală, Cristești 1 sală și locuință, Adrian 1 sală, Răstolița 1 sală, Lunca-Bradului 1 sală și locuință, Hodac-Toaca 2 săli, Toplița-Călimănel 1 sală.

Pentru aceste școli s-au dat din partea Statului, județului și comitetului școlar județean sune în valoare de lei 293.000.

Tot de la această dată s-au început și sunt în curs de construcție următoarele edificii noi pentru școlile primare: Crăciunești, Bolintineni, Sântandrei, Cristești, Adrian, Răstolița, Lunca Bradului, Hodac-Toaca, iar din nou s-au început școli la *Corunca, Breaza, Toplița-Centru, Toplița-Călimănel, Băița, Gornești, Borsec-Jubăței, Dumbrava, Suseni, Filea, Nazna, Voiniceni, Toldal, Teaca, Ivănești, Ibănești, Porcești, Maiorești.*

Pentru toate aceste edificii s-au dat în decursul anului sume în valoare de lei 641,996, iar acum, în luna noiembrie, s-au dat, din banii promiși de d-l Ministru Anghelescu, la fața locului 1,800.000 lei.

În afară de acest larg concurs oferit dezvoltării școlile primare din județul Mureș, s-au mai ajutat bisericile românești din comunele: *Pietriș, Teaca, Iuda, Borsec, Iceland, Moșuni, Cerghizel, Periș, Corunca, Murgești, Deleni, Idicel Sat, Sântioana, Sovata, Chinari, Isla, Șerbeni, Beica de Sus, Sânmihaiul de Pădure, Glodeni*, precum și bisericile minoritare din comunele *Tg.-Mureș, Iceland, Călușeri, Isla, Troița, Iobăgeni, Buza, Batoș, Petelea, Dedrad, Iuda, Logig, Posmuș, Reghin, Teaca și Vila.*

Ajutoarele acordate acestor biserici se ridică la suma de 1,166,494 lei.

În afară de această admirabilă activitate școlară și bisericească, d-l prefect ne expune mai departe activitatea desfășurată pentru îmbunătățirea și a situației șoselelor din județ.

S-a făcut reparația platformei șoselelor naționale cu aprovizionarea pietrișului și pietrei sparte, după cum urmează:

Corbu — Toplița, Reghin, Urmeniș, pe lungime de 144 km., costând 1,371.000 lei.

Bălăușeri — Tg.-Mureș — Ungheni, pe lungime de 30 km., costând 53.000 lei.

Sărmaș — Toplița, pe lungime de 11 km., costând 95.000 lei.

S-a refăcut șoseau distrusă de inundațiile din primăvara anului 1932, cuprinzând construcții de ziduri de apărare și refacerea terasamentelor de la *Toplița — Deda — Reghin, pe lungime de 7.657, costând 1,150.000 lei.*

Toate reparațiile șoselelor naționale, împreună cu podurile, au costat în total 3,313.000 lei.

În afară de acestea s-au mai reparat aproape toate șoselele județene s-au făcut unele din nou (*Dileu — Oroiu, Mădăraș — Șincai, Crăiești — Milaș*), s-au făcut construcții de poduri metalice, drenări de șosele, săpături de șanțuri, construcții de parapete, așterneri de pietriș, întrebuintând pentru aceste lucrări *4,013.000 lei.*

Pe lângă această activitate tehnică, având în vedere că județul Mureș a fost deficitar în producerea de porumb, și cum porumbul formează la sate hrana principală, s-a organizat biroul aprovizionării ca prin el să ajungă locuitorii mai ușor și mai ieftin la porumb. În total pentru hrana populației din acest județ s-au adus și distribuit 406 vagoane de porumb, iar pentru sămânță 16 vagoane.

Un punct important a activității d-lui prefect Francisc Porubschi, au fost desecările de mlaștini și regularizarea de ape.

În ținutul cel mai românesc și cel mai întârziat în civilizație al județului nostru, s-a simțit necesitatea, pe lângă construirea unei șosele noi terminată în anul curent, și desecarea unor mlaștini foarte întinse și regularizarea pârâului *Comlod.*

Prin aceste desecări de mlaștini *s-au redat pentru 6 comune teren cultivabil, cl. I, peste 100 jugăre, care erau până acum neproductive.* Prin curățirea pârâului *Comlod* s-au ferit de viitoare inundații cel puțin 1500 jugăre. Din punct de vedere agricol s-au

făcut apoi importante îmbunătățiri, procurându-se tauri de rasă, armăsari, s-au procurat seruri și vaccinuri pentru apărarea sănătății animalelor.

În afară de acestea s-au mai distribuit, prin camera de agricultură, sămânță de trifoi și lucernă în cantitate de 4500 kg. *De la firma Gomper din Germania s-au adus 5000 kg. sămânță de trifoi, însămânțând 755 iugăre.*

Un larg concurs s-a dat dezvoltării pomiculturii, distribuindu-se în județ, pe prețuri extrem de reduse, 17.600 *bucăți de pomi roditori*. S-au acordat *1370 pomi pentru plantarea pe șoseaua Tg.-Mureș—Râciu, și este în curs de plantare șoseaua Tg.-Mureș Reghin.*

Pentru împădurirea coastelor sterile și degradate s-au acordat 15900 puieți de salcâmi, la diferite comune, iar de la ocolul silvic Agnita s-au mai distribuit încă 100.000 bucăți.

Tot pentru ajutorarea agriculturii s-a mai organizat în Tg.-Mureș, cu produse din tot județul, o expoziție de fructe (săptămâna fructelor), s-a acordat suma de lei 31.206 drept subvenții pentru mașini agricole și s-au ținut cursuri agricole în comunele Șard, Vătava, Lunca, Sărmaș, Deda, Band, Teaca, Sâncrai.

Pe lângă această activitate atât de importantă pentru economia județului, d-l prefect Francisc Porubschi a mai acordat o largă atenție mișcării culturale din județ, desfășurată de diferitele societăți, participând personal la serbările organizate de despărțământul Astei din Reghin în comunele: Săcal, Brâncovenești, Ibănești etc.

Din cele de mai sus se poate vedea clar marea și rodnică activitate a d-lui prefect Francisc Porubschi, cuceritorul celor mai frumoase rezultate într-un timp așa de scurt.

Județul Mureș are în d-sa un harnic conducător, un cinstit administrator, și mai presus de toate un mare iubitor de dreptate și de muncă. *Despre d-sa se spune că face la prefectură magistratură nu politică.* Ca fost magistrat, d-l Francisc Porubschi a adus și la conducerea județului spiritul de ordine, de cinste, de dreptate și de muncă.

Glasul Mureșului, I, nr. 1, 22 noiembrie 1934, p. 4.

*Catedrala greco-catolică din Târgu-Mureș,
ctitorie a protopopului Elie Câmpeanu*

LITERARE

Panait Cerna. Douăzeci de ani de la moartea lui

Moartea unui poet tânăr, și mai ales a unui poet cu strălucit talent, se aseamănă cu acele irizări sublime de fulger risipite peste vijelia unei furtuni. Apariții înflăcărâte în mijlocul unei neguri vrășmașe, cotropitoare, frângându-se să răzbată la limanul drumului întreg, căzând istovite în prăpastia întunerecului năprasnic, o clipă puterea lor triumfase, strălucirea lor uimise, dar cumplita încheștare a forțelor dezlănțuite le osândește să piară în neantul veșniciei zădărnicii. O clipă, una singură, fărămă din nețarmurita eternitate, o existență imaginară de-o secundă, o rază de vis, pâlpare orbitoare, atâta e viața unei răsfrângerii de fulger, atâta e în largul timpului și apariția unui poet secerat de moarte la începutul urcușului. Atâta a fost și viața poetului Panait Cerna. Scurtă, sclipitoare, promițătoare, înfrântă. O încordare vitează spre ideal, năzuință energică curmată nemilos de cruntul destin. Dar clipa vieții lui Panait Cerna ne-a lăsat câteva podoabe, perle sublime, raze de foc în câmpul literaturii. Ne-a lăsat comoara splendidă a sufletului său luminos și înalt. Panait Cerna a iubit viața cu patimă, cu sufletul frământat de armonii sublime, ademenit de strălucitoarea lumină a idealului curat. Se simțea stropul din imensitatea mării dorind să se înalțe spre veșnicul luceafăr. Pe el îl chema sprijin biruinței:

*„O steaua mea, alungă norii,
Să-ți sorb clipirile senine,
Să trec prin furia vâltorii
Cu ochii țintă către tine!”*

(IDEAL)

Dar norii vieții au fost mai puternici și mai nemiloși decât steaua idealului său. Panait Cerna n-a putut răzbate prin „furia vâltorii”, el a căzut înfrânt asemeni încordărilor de fulger.

A fost o păcătură din marele neant al vieții omenești.

*„După ploaie, stânca dură
Tot mai păstrează câte-o picătură,
Un strop ce licăre abia - și moare,
Dar în viața lui de o clipită
Răsfânge raza veșnică din soare -
O lume infinită:
Tot ce-a văzut și o să vadă încă
Eterna, muta stâncă.”*

(ȘOAPTE)

Panait Cerna a răsfânt în clipita vieții lui raza puternicului său talent, a vibrat la chemarea vieții profund și strălucitor, și apoi s-a prăbușit prefăcut într-un zefir melodios... Fusesse, pe vremuri, una din cele mai splendide speranțe ale poeziei noastre lirice, și mulți au văzut în el urmașul necontestat și glorios al lui Eminescu.

Claritatea și puterea de evocare a poeziei sale, profundul și limpedele său lirism, concepția filosofică a structurii sale sentimentale și mai ales pura strălucire a realizării artistice, măiestria admirabilă a versului său muzical și scânteierea fermecătoare a imaginilor sale, au făcut din Panait Cerna un poet admirat și iubit. Conștient de puterea talentului său, el năzuia să întrecă pe neîntrecutul Eminescu. Era cea mai nobilă și mai ademenitoare iluzie a vieții sale. Îl agita încă de pe vremea când era elev al Liceului real din Brăila. Mult admirat și prețuit de Titu Maiorescu, protectorul de odinioară al marelui său înaintaș, Panait Cerna a fost trimis la intervenția distinsului critic să facă studii în Germania, după cum altădată fusese trimis și Eminescu. Dar spre deosebire de acesta, Panait Cerna a fost un student disciplinat, învățând cu ordine și stăruință. A izbutit să cucerească o onorabilă diplomă universitară. Dar eforturile grele făcute în vederea succesului, munca harnică și neîntreruptă pentru studii i-au atins puternic viața, încât în urma unui morb neașteptat Panait Cerna a murit. Sunt de atunci douăzeci de ani. Se împlinesc în această primăvară. Pe urma lui a rămas o carte de poezii, din care sufletul și chipul lui răsar vioi și năzuitoare. Am răsfoit-o cu drag și cu un sentiment de amară melancolie, admirație și durere, subliniind unele strofe cu sinceră prețuire. Poezia lui Panait Cerna se aseamănă cu a lui Eminescu, fără a fi totuși eminesciană.

Hrănită dintr-o pasiune proprie și realizată cu un meșteșug personal, mânuind ca și Eminescu o limbă armonioasă și un ritm propriu, Cerna se urcă aproape de pedestalul lui Eminescu. Un singur exemplu dintr-o „chemare” a lui Panait Cerna, alăturat cu o strofă de-a lui Eminescu.

*„Nu simți cât de aproape e iubirea
Copila mea? N-auzi în jur de tine
Chemări întretăiate de suspine?
De m-ai uitat pe veci, în drumul jelei
O clipă doar alină-mi pătimirea
Dă la o parte aripa perdelei
Și-arată-te în toată strălucirea!
Uimit de luminoasa-ți arătare,
Să te culeg adânc în ochii mei
Și coborând pleoapele arzătoare,
Pe veci să-nchid icoana ta în ei,
Și apoi să mă cufund din nou în noapte..
O, vino, vin, cu stinse, calde șoapte...”*

Și acum o scurtă citare din Eminescu :

*„O! arată-mi-te iar în haină lungă de mătăasă,
Care pare încărcată de o pulbere argintoasă,
Te-aș privi o viață-ntreagă în cununa ta de raze,
Pe când mâna ta cea albă părul galben îl netează.
Vino! Joacă-te cu mine, cu norocul meu.”*

Spațiul și caracterul acestei gazete nu ne permit o prea amănunțită critică, și de aceea suntem siliți să renunțăm la frumoasele reproduceri din Cerna, socotind acest articol numai ca o smerită aducere aminte asupra poetului mort acum douăzeci de ani.

Gazeta Mureșului, III, nr. 17, 30 aprilie 1933, pag. 2.

Șt. O. Iosif. Douăzeci de ani de la moartea lui

Pomenirea poetului Șt. O. Iosif ar putea fi împletită mai frumos într-o elegie decât într-un articol. Pentru nefericita lui viață strofele cu ritm melancolic ar fi mai potrivite decât rândurile unui articol ocazional. Sufletul lui nicăieri n-a vibrat mai profund și mai sublim decât în tristul cânt al elegiei. În elegie, Șt. O. Iosif este un admirabil și neîntrecut maestru. Buchetul de elegii, adunat în ultimul an al vieții sale, sub numele de „*Cântece*” și asupra căruia critica n-a insistat suficient și drept, ne elevează un poet de o splendidă limpezime lirică, izbutind să realizeze mărgăritare de cea mai strălucitoare frumusețe. E cartea cea mai bună și mai tristă a lui Șt. O. Iosif. Cu această culegere de versuri izvorâte din flăcările celei mai năprasnice pasiuni, nefericitul poet s-a ridicat, imediat după Eminescu, pe cea mai înaltă culme a cântecului trist. E atâta durere în aceste versuri, atâtea suferințe, atâtea nădejdi care se pulberă, încât:

*„... nu-i mai viiforoasă marea
În zbuciumarea ei, ca marea
Mea jale, chinul meu amar!”*

(Mi-e dor de-un vis)

Un suspin prelung și dureros răsare din fiecare strofă. O sfâșiere zguduitoare pentru inima plâpândă. Întreaga lui viață e străbătută de fiorii celei mai amare suferințe și a celor mai nemiloase dezamăgiri.

*„Era pe semne hotărât
De legi ascunse și fatale
Să sufăr și să plâng atât.”*

(Cântecelor)

O singură rază de mângâiere, o singură bucurie: „Pășerică” lui, Corina. Pentru această copilă, ucisă de un glonte rătăcit în 1916, Șt. O. Iosif a scris cel mai sublim cântec de leagăn din literatura română.

Iată cum îl prețuiește d-l Eugen Lovinescu: „Nici-un poet român n-a subțiat versul în lamele atât de fine și străvezii și n-a prefăcut poezia într-o muzică atât de simplă, de melopeică”. Iar d-l Mihail Dragomirescu scrie următoarele: „Ritmul, stilul, muzicalitatea, imaginile au întrânsele ceva gingaș și cuceritor în același timp”. Întreaga carte e scrisă cu o profundă gingășie și cu o subtilă muzicalitate, remarcată cu entuziasm de distinșii critici. În aceste cântece se zbuciumă nemângâiată îndurerata lui iubire și pustiitorul regret pentru femeia ce-l părăsește:

*„Te duci și cum zâmbești nepăsătoare
M-abat din cale și mă simt murind...
Pierdut spre tine brațele-mi întind
Ca-n urma unei viziuni fugare,
Dar nu mai pot în ele să te prind.”*

(Te duci)

Romanul de dragoste al lui Șt. O. Iosif e unul din cele mai pasionate și mai tragice povești de iubire. O mână pioasă a adunat acum doi ani scrisorile de dragoste, scrise de Iosif pentru această iubire, și le-a publicat sub titlul „Domnița mea erai”. Din aceste scrisori se poate vedea sufletul plin de poezie și de lumină al lui Șt. O. Iosif, precum și trudnica viață ce o trăia.

Femeia care-l părăsise într-un chip atât de neașteptat și de dureros, îi rămase mereu „stăpâna” sufletului. Șt. O. Iosif făcea parte din ramura acea de sentimentali pentru care prăbușirea unui amor e un nesecat prilej de suferință. Iată cum își exprimă Șt. O. Iosif marea lui durere și deznădejde

*„O, zboară iar pe drum de seară,
Trist cântec, pân' la casa Liei,
La casa-n veci iubitei zboară
Și tainic la ferești adie-i.”*

*Și spune-i că nici s-o blesteme
Nici ură n-ar putea să-i poarte,
Ci plânge, sângeră și geme
Și o s-o cheme pân' la moarte..."*

Sub influența acestei nesfârșite iubiri, „lung prilej pentru durere”, cugetul lui se apleacă cu duioșie spre zilele depărtate ale copilăriei neștiutoare.

Acea vârstă petrecută în preajma „firavei bunici” a fost singura epocă fericită din scurta viață a lui Șt. O. Iosif. A fost epoca de visări copilărești și de iluzii dulci. Timpul în care poetul a fost vesel și zburdalnic, îndrăgostit de natură și de frumusețea molcomitoare a basmelor fermecate. Zile de bucurie și de entuziasm, pline de poezie și de soare. Avânturi și biruințe închipuite tulburau sufletul plin de idealuri al poetului. Amintirea și bucuriile acestor zile, duse pentru totdeauna, le-a cântat poetul înduioșat, cu inima însângerată de amintiri în volumul său „Patriarhale”. Traiul patriarhal al copilăriei, furtunile de mai, nucul îmbătrânit, cerul baladelor haiducești, seninul și norii, visele și năzuințele acelor vremi, sunt adunate în versuri de o rară măiestrie, vibrând de simțire și strălucind în oglinzile celei mai desăvârșite arte, Sunt versuri colorate cu o lumină limpede, pline de gingășie și de o rară putere de expresie. E volumul care, mai mult ca celelalte, l-a impus pe Șt. O. Iosif ca un poet viguros, înfipt adânc în evoluția poeziei românești.

Cu mijloace simple, Șt. O. Iosif izbutește să creeze o viziune de cea mai limpede artă.

Dar neîntrecut rămâne Șt. O. Iosif în cântece și elegii. Sufletul său era o prelungă elegie vie. Goga, prietenul lui de năzuințe și de iluzii, îi apreciază scrisul în felul următor: „În strofele lui plânge tristețea potolită a unui cântec în surdină. Avea pasiuni intense care porneau dintr-o simțire adâncă, dintr-o concentrare care angajează fibrele cele mai intime ale sufletului”.

Cu o asemenea zestre sufletească e explicabil de ce Șt. O. Iosif este cu deosebire poetul tristeții și al cântecului duios. Totuși, în ultimul moment, frământările cumplite ale sufletului său chinuit de suferințe l-au făcut să scrie emoționanta chemare „La arme”, care

alături de „Deșteaptă-te române” a lui Mureșeanu și „Hora unirii” a lui Alecsandri, au înflăcărat de atâtea ori simțirea românească.

A scris cu entuziasm povestea lui Ștefan cel Mare „Din zile mari”.

A fost un militant stăruitor pentru realizarea naționalismului integral și un apostol al Ardealului în viața vechii României.

Acum când se împlinesc 20 de ani de la moartea lui aducem acest modest omagiu nefericitului cântăreț, închinându-ne cu smerenie în fața operei sale literare.

Gazeta Mureșului, III, nr. 36, 8 octombrie 1933, pag. 2.

*Membrii Căminului cultural „Octavian Goga” din Jabeșița, jud. Mureș
în 1935*

CRONICI

O carte valoroasă,
„Tinerete - Bătrânețe” de dr. Eugen Nicoară

De sub tiparul „Cărții Românești” din Cluj, ne-a sosit un volum de 120 de pagini, în care cunoscutul publicist și valorosul nostru colaborator, d-l dr. Nicoară, face un amplu studiu asupra veșnicei probleme: „*Tinerete - Bătrânețe*”. Cartea e deschisă de o prefață scrisă de d-l prof. Iuliu Moldovan, președintele „Astrei”.

Cartea d-lui Nicoară este închinată problemelor biologice ce închid în tainele lor forța și potențialul vieții, asupra cărora autorul revarsă lumina cercetărilor sale. Idealul permanent al vieții este sănătatea, iar sănătatea este conservatoare de tinerete. Cum să ne păstrăm sănătatea și cum să ne apărăm tineretea, trebuie să fie preocuparea de căpetenie a fiecărui individ iubitor de viață. În sănătate e izvorul bunei noastre dispoziții, a puterii de muncă, a rezistenței și, în cea mai mare măsură, taina succeselor noastre. Sănătatea e pământul fertil în care rodesc germeii putințelor noastre sufletești, și în ea rezidă învolburarea avânturilor noastre... Izvoarele sănătății se află în „glandele endocrine” și în „alimente și vitamine”.

Asupra acestor terenuri d-l Nicoară întinde antenele de cercetare ale științei, arătând importantul rol de glandele cu secrețiune internă (tiroida, glandele paratiroidiene, suprarenale, genitale), îl au asupra vitalității, prin hormonii ce-i revarsă în sânge. Funcțiunile glandelor endocrine au o strânsă legătură între ele, influențându-se reciproc, constituind ceea ce se cheamă sinergia endocriniană. Puterile sufletului și ale corpului sunt în funcțiune de sănătatea și normala dezvoltare a glandelor endocrine. Astfel, hipofuncțiunea glandei tiroide cauzează o micșorare a inteligenței, putând duce până la cretinism; extragerea glandelor paratiroidiene produce moartea în chinuri crâncene; de asemenea, glanda suprarenală, dezvoltarea anormală a glandei hipofize, la copii, produce creșterea gigantică a acestora; glandele genitale cauzează bărbăția ca și slăbiciunea caracterului omenesc. Iată de ce se impune atât de imperios cunoașterea acestor glande și a funcțiilor lor.

Sănătatea depinde de ele; superioritatea sufletească și vigoarea trupească, din ele descind!

Din capitolul asupra glandelor endocrine cităm acest fragment, atât de emoționant prin îndemnul spre care tinde și prin impresionanta lui formă literară:

„Imnul sublim al vieții este condus de corul grandios endocrinian, imn în care fiecare notă se supune și se unește cu armonie.

Fericit cel ce aude ecoul acestui imn în toate zilele vieții și simte vibrațiile lui în desfășurarea firului vieții sale! Fericit cel ce se trezește din somnul dimineții spre o nouă muncă înălțătoare și se culcă seara, să doarmă somnul redătător de forță, sub umbrirea acestui stindard fâlfâitor în mișcări armonioase! Fericit cel ce a hărăzit această prețioasă moștenire, și îndoit fericit cel ce poate transmite urmașilor lui nepângărită și cheltuită această măreață bogăție”.

Ocupându-se de cauzele care determină bătrânețea timpurie, d-l dr. Nicoară le socotește a fi următoarele: oboseală, mesele prea bogate, alcoolul, abuzul de cafea, nicotină, excesele sexuale, neglijența igienică etc. Păstrarea sănătății și a tinereții o predică prin cumpătare, muncă ordonată, alimentație potrivită, îngrijire igienică, educație fizică și viață morală, fără a apela la artificii voronofiene.

O atenție specială se acordă în cartea d-lui Nicoară și vitaminelor, socotite a avea o importanță egală cu a glandelor endocrine. Din punct de vedere biologic vitaminele sunt de două feluri: vitamine care se dizolvă în apă (hidrosolubile) și lipsite de azot; vitamine care se topesc în grăsimi (liposolubile) și cu conținut azotos. Vitaminele se recrutează din alimentele animalice (mai puțin) și din alimente vegetale (mai mult). De aceea se impune o alimentație rațională, care să combine cât mai fericit producția vitaminelor.

Regretăm că „foița” noastră este așa de mică și nu ne îngăduie să insistăm mai mult asupra acestei valoroase cărți, din care n-am pomenit o parte din capitolele cele mai interesante: *Durata vieții, pentru ce îmbătrânim, secte vegetariene, recvația.*

Adăugăm că lectura cărții este foarte plăcută, și dese citări din istorie, științe naturale, arte, politică etc., o fac deosebit de atractivă, iar stilul ei este o dovadă de strălucite posibilități ale d-lui Nicoară, Ca încheiere, cităm rândurile d-sale din urmă:

Acum eliberează Doamne servul Tău, că „văzură ochii mei minunile mâinilor Tale, lumina zilei, strălucirea soarelui, a ochiului Tău, gustară simțirile mele dulceața izvoarelor Tale de nectar ale vieții, auziră urechile mele cântecul și psalmii laudei tale, însetat sufletul meu după adevărul Tău. Iar acum gura mea să-ți zică: pentru toate câte ai arătat mie, Mărire Ție”.

Recomandăm cu toată căldura această carte cititorilor noștri și felicităm din inimă pe autor pentru frumosul și interesantul dar ce ni l-a făcut prin publicarea acestei cărți.

*Gazeta Mureșului, III, nr. 42, 19 noiembrie 1933, pag. 2.
Semnat V. N.*

Dr. Eugen Nicoară

Cuprins

Prefața	5
PUBLICISTICA	11
Antologiile românești	13
Șomajul muncitorilor manuali	15
Șomajul învățătorilor	18
Reghinul românesc	23
Cercul cultural din Deda	26
Din prag	27
Unirea Basarabiei	29
Dr. Alex. Ceușianu (Rânduri pentru tineret...)	30
Săptămâna cărții	32
Lăduța cu cărți. Rânduri pentru ziua cărții	35
10 Mai	37
Generația antirevizionistă	41
Credința tinerelului	43
Biblioteca Românească „Astra”. Deschidere	45
Porunca progresului. Casele culturale	47
Fapta frumoasă a unor învățători	49
Un sfânt al neamului românesc. Mitropolitul Sava Brancovici ...	50
Un păstor ca din alte vremuri, P.S.S. Episcopul Nicolae Ivan .	53
Petru Maior	55
Contribuția preoțimii române din ținutul Mureșului la realizarea idealului național	61
George Șincai	63
Alexandru Papiu Ilarian	70
Constantin Romanu-Vivu	76
Virgil Onițiu	82
Baronul Vasile Pop	86
Eugenia și problemele ei	90
Nicolae Petra Petrescu-Moșul	96
Profesorul Al. Banciu din Brașov	100

Pagina culturală	102
Catedrala	103
† Gheorghe Bogdan-Duică	104
Școala normală „dr. C. Angelescu”	106
Instrucția premilitară	107
Moș Crăciun	109
Anul publicistic mureșean	111
Școala țărănească din Reghin	113
Adrienii	114
Mai multă seriozitate!	115
Horia, Cloșca și Crișan	116
Marele ministru dr. C. Angelescu	117
Horia crăișorul țăranilor	119
Noul program și noii conducători ai revistei „Progres și cultură”	121
De vorbă cu d-l ministru dr. C. Angelescu	125
Săptămâna cărții	130
Târgu-Mureșul cultural (Activitatea Conservatorului)	132
Târgu-Mureșul cultural (Biblioteca-Expoziția de cărți)	135
Iarăși despre revista „Progres și Cultură”	138
Cinci ani de domnie nouă	140
Monumentul lui I. G. Duca	142
Tradiție veche – suflet nou	144
În amintirea lui Constantin Romanu-Vivu fost prefect de Mureș. Erou mort în luptele din 1848	146
Întregitorul neamului: Regele Ferdinand I	149
Pentru noua conducere a Tinerimii Române din Târgu-Mureș	151
Ziua cea mare	152
Sfânta noastră unanimitate	154
Un român care ne onorează	156
În fața anului 1936	158
86 ani de la nașterea lui Eminescu	160
24 ianuarie 1859	162
Episcopul Nicolae Ivan	164
La Învierea Domnului	166
Țara e liniștită	169
Întâia întâlnire	172

„Astra”, intelectualii și poporul	173
Credință și viață	176
Pentru neam și Țară	178
De ziua nașterii Domnului	180
La moartea lui Ionel Moța	182
Tineretea în istoria românească	183
Christos a înviat	187
La plecarea noastră... ..	189
De la culturalizarea poporului la dinamizarea națiunii... ..	193
Patriarhul Miron Cristea	199
Gh. Bogdan Duică	209
Începuturile lui Gh. Bogdan-Duică	211
Se înalță țara	214
POLITICE	219
După un an de guvernare național-liberală în județul Mureș.	
Realizările d-lui prefect Francisc Porubschi	219
Pe drumul cel nou al tineretului liberal	223
Conferințele tineretului liberal	226
Însemnări pe marginea unei conferințe	227
Legea pentru protecția muncii naționale	230
Partidul Liberal - partidul tineretii	232
Către tineretul liberal din județul Mureș	234
Da, politica liberală!	236
Un an de luptă	238
Naționalism, politicianism și constructivism	240
Lupta pentru apărarea Ardealului	243
Câteva precizări pentru mai muți și pentru mai mult timp	247
Despre teoria și practica politică	249
Asigurările agricole	252
Democrația națională	254
Apel către tineretul liberal din județul Mureș	257
Ce s-a făcut pentru comunele care votează la Deda	259

LITERARE	267
Panait Cerna. Douăzeci de ani de la moartea lui	267
St. O. Iosif. Douăzeci de ani de la moartea lui	270
Ilarie Chendi. Douăzeci de ani de la moartea lui	274
Carmen Sylva	277
Poetii și Mama	281
Ion Pop-Reteganul	285
C. Rădulescu – Codin	294
Mihai Lupescu	303
Închinare lui George Coșbuc	312
† Octavian Goga	319
CRONICI	337
O carte valoroasă, „Tinerete –Bătrânețe” de dr. Eugen Nicoară	339
Gabriell D'Annunzio: Patruzeci și patru de sonete. Pietro Mignosi și Gino Novelli: Poeme creștine traduse de <i>Pimen Constantinescu</i> . (Colecția <i>Ausonia</i>)	342
Romulus Dianu: Nopti la Ada-Kaleh (roman ediția II.)	344
Gherghinescu Vania: Amvonul de Azur (Poezii)	346
Ion Focșăneanu: În sus (versuri) Colecția <i>Brașovul literar</i>	349
Radu Petre: Rolul învățătorului ca factor de îndrumare socială	353
Maximilian Costin: Șoimii patrupezi	355
O carte despre Regele Carol II, la Târgu-Mureș	357
Literatura ardeleană	358
N. Iorga: Oameni care au fost	367
Lista periodicelor consultate	372
În loc de postfață.	
Un sfert de veac de la moartea lui Vasile Netea	373
Cuprins	377
Publicațiile Fundației Culturale „Vasile Netea”	381

Publicațiile Fundației Culturale „Vasile Netea”

Seria „CAIETE MUREȘENE”

1. **Vasile Netea - Evocări și bibliografie.** Ediție îngrijită de Dimitrie Poptâmaș și Melinte Șerban. Târgu-Mureș, 2008, 250 p.
2. **Ion Chinezu – relief în posteritate** - Studii și comunicări prezentate la simpozionul științific prilejuit de centenarul nașterii eminentului cărturar (Târgu-Mureș, 4-5 iunie 1994), volum îngrijit de Melinte Șerban, Dimitrie Poptâmaș și Mihail Art. Mircea. Tg.-Mureș, 1999, 130 p.
3. **Un om pentru Tg.-Mureș: Emil A. Dandea** - Comunicări prezentate la sesiunea comemorativă desfășurată la Târgu-Mureș, în data de 18 august 1994, la împlinirea unui sfert de veac de la moartea lui Emil Dandea. Târgu-Mureș, 1995, 166 p.
4. Vasile Pop. **Colinde.** Cu o prefață de Mihail Art. Mircea. Târgu-Mureș, 1996, 120 p.
5. **Elie Câmpeanu - omul și faptele sale.** Coordonatori: Grigore Ploșteanu și Dimitrie Poptâmaș. Târgu-Mureș, 1999, 152 p.
6. Gheorghe S. Mircea. **Vis și adevăr.** Versuri. Cu un cuvânt înainte de Mihail Art. Mircea. Târgu-Mureș, 1998, 86 p.
7. **Alexandru Ceușianu.** Studii și comunicări prezentate la simpozionul științific prilejuit de centenarul nașterii vrednicului cărturar și om politic (Reghin, 2 iunie 1998), volum îngrijit de Marin Șara, Georgeta Mărgineanu și Iacob Huza, Reghin, Biblioteca municipală „Petru Maior”, 1999, 88 p.
8. **Mărturii prin vreme.** *Douăzeci de ani de viață culturală pe Mureșul de Sus.* Târgu-Mureș, 1999, 216 p.
9. Traian Dragoș. **La capătul apelor.** Versuri. Selecție și cuvânt înainte de Iulian Boldea. Târgu-Mureș, 2000, 68 p.

10. Melinte Șerban. **Evocări istorice și literare**. Prefață de Dimitrie Poptămaș, Târgu-Mureș, 2001, 147 p.
11. **Cântecele lui Iancu**. Adunate de Traian Dragoș. Ediție îngrijită și Cuvânt înainte de Vasile Dragoș. Târgu-Mureș, 2001, 62 p.
12. Valeriu P. Vaida. **Mărturii dintr-un veac apus**. Ediție îngrijită de Mariana Cristescu. Târgu-Mureș, Ed. Tipomur, 2001, 171 p.
13. **Aurel Filimon-consacrare și destin**. Volum îngrijit de Mihail Art. Mircea, Dimitrie Poptămaș și Melinte Șerban. Târgu-Mureș, 2001, 288 p.
14. Dimitrie Poptămaș. **Philobiblon mureșean**. O viață printre oameni și cărți. Cuvânt înainte de Melinte Șerban. Târgu-Mureș, 2003, 346 p.
15. Iosif Pop. **Credință și apostolat**, memorii - Prefața de preot protopop Liviu Sabău, canonic mitropolitan, ediție îngrijită și postfața de Dimitrie Poptămaș și Melinte Șerban. Târgu-Mureș, 2004, 229 p.
16. Viorel I. Borșianu. **Deda. Consemnări cultural-istorice despre obârșile mele**. Ediție îngrijită de Mihail Art. Mircea, Târgu-Mureș, 2005, 76 p.
17. Traian Popa. **Monografia orașului Târgu-Mureș**. Ediție anastatică, Studiu introductiv de prof. Dr. Grigore Ploșteanu, ediție îngrijită de Melinte Șerban și Dimitrie Poptămaș, Târgu-Mureș, 2005, 323 p.
18. Melinte Șerban. **Cultura mureșeană în memoria cărților**. (vol. I). Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2006, 351 p.
19. Maria Dan. **Protopopul Artimon M. Popa**. Cu un cuvânt înainte de prof. univ. Cornel Sigmirean. Târgu-Mureș, 2006, 194 p.
20. Dimitrie Poptămaș, **Prezența și circulația vechilor tipărituri românești în zona superioară a Văii Mureșului**. Târgu-Mureș, Editura Nico, 2008, 220 p.
21. Vasile Netea, **Memorii**. Ediție îngrijită, introducere și indici de Dimitrie Poptămaș. Cuvânt înainte de dr. Florin Bengean. Târgu-Mureș, Ed. Nico, 2010, 342 p.

Alte publicații:

1. Emil A. Dandea **Politică și administrație**. Culegere de texte, selecție, studiu introductiv, note și indice de Dimitrie Poptămaș și Mihail Art. Mircea. Cuvânt înainte de Victor Suci. Târgu-Mureș, Casa de editură „Mureș”, 1996, 231 p.
2. **Astra reghineană - 125 de ani de la înființare**. Volum îngrijit de Marin Șara, lucrare editată de Biblioteca municipală „Petru Maior”, 1999, 180 p.
3. Mihai Suci. **Prutul dintre noi**. Târgu-Mureș, 2004, 255 p.
4. **Cinci ani de luptă românească în Ardealul de Nord 1940-1944**. Târgu-Mureș, Editura ANSID, 2005, 350 p.
5. Dimitrie Poptămaș. **Reflecții despre carte, bibliotecă și lectură**. Texte selectate din autori români și străini. Târgu-Mureș, Editura Nico, 2010, 186 p.
6. Vasile Nuțiu. **Istoria românilor și cultura civică**. Dicționar explicativ. Cuvânt înainte de Cornel Sigmirean. Târgu-Mureș, Fundația culturală „Vasile Netea”, 2010, 868 p.
7. Take Ionescu. **Correspondența cu Adina**. Traducere din limba franceză, îngrijire, note și indice de Mihai D. Monoranu. Prefață de Dimitrie Poptămaș. Târgu-Mureș, Editura Ardealul, 2010, 473 p.
8. Vasile Netea. **Constantin Romanu-Vivu**. Ediție îngrijită și prefață de Dimitrie Poptămaș. Târgu-Mureș, Editura Nico, 2011, 19 p.
9. **Vasile Netea – istorie și națiune**. Studii și evocări. Coordonatori: Dimitrie Poptămaș și Cornel Sigmirean. Târgu-Mureș, Editura Universității „Petru Maior”, 2013, 274 p.

Țara Fagilor. Almanah cultural - literar al românilor nord-bucovineni alcătuit de Dumitru Covalciuc vol. 1-22. Târgu-Mureș, Cernăuți, Societatea Culturală „Arboroasa”, 1992 – 2013.

Vol. 1-2 (1992-1993), apar sub îngrijirea și finanțarea Uniunii Vatra Românească.

Vol. 3-5 (1994-1996), apar sub îngrijirea Bibliotecii Județene Mureș, și finanțarea Ministerului Culturii și Cultelor.

Vol. 6-9 (1997-2000), apar sub îngrijirea Bibliotecii Județene Mureș și a Fundației Culturale „Vasile Netea”, cu finanțarea Ministerului Culturii și Cultelor.

Vol. 10-22 (2001-2013), apar sub îngrijirea și finanțarea Fundației Culturale „Vasile Netea”.

*

Publicațiile de mai sus pot fi obținute de pe adresa:
Fundația Culturală „Vasile Netea”, **Poptomas Dimitrie**, 540456,
Târgu-Mureș, Str. Cutezanței, Nr 34/8
Tel. 0740-196355, E-mail: dimitrie.poptamas@yahoo.com